

Germans gairebé bessons de M. Mercè Cuartiella

Dissabte 25 de gener

11:00 h

M. Mercè Cuartiella neix a Barcelona el 1964 i viu a l'Empordà des de fa més de vint anys. Es llicencia en Filologia per la Universitat de Barcelona l'any 1987.

Té publicades tres novel·les i diverses peces teatrals i des de jove ha dut a terme una intensa activitat cultural en diversos camps, que l'han dut a col·laborar habitualment en premsa i revistes especialitzades, a publicar relats i estudis diversos, a fer de guionista i presentadora televisiva o de moderadora en debats culturals.

GERMANS, GAIREBÉ BESSONS, ha estat reconeguda amb el XIII PREMI LLIBRETER 2012 de literatura catalana.

El Premi Llibreter és un dels més valorats a Catalunya tant per autors com per la crítica, i també pels editors i els lectors que en subratllen sobretot la seva independència a l'hora de triar les obres premiades.

M. Mercè Cuartiella: “Les coses que ens passen, passen dins les nostres ments”

Bernat Puigtobella. Barcelona.

M. Mercè Cuartiella, premi Llibreter 2012 | Foto de Pere Virgili

Germans, gairebé bessons ha guanyat contra tot pronòstic el premi Llibreter 2012 a la millor obra de narrativa catalana. L'autora, M. Mercè Cuartiella, nascuda a Barcelona l'any 1964, fa vint anys que viu a l'Empordà. Cuartiella ja parla com una empordanesa més, i quan ha de dir conèixer, ho pronuncia 'conèixere'. Cuartiella treballa a Brau, l'editorial que li ha publicat la seva tercera novel·la. *Germans, gairebé bessons* parla d'una relació malaltissa entre dos germans, Joan i Ester, que viuen tenallats per un secret de família, i s'han confederat en un vot de silenci. Podeu llegir la ressenya que Núvol li ha dedicat aquí.

El jurat del premi Llibreter ha optat una vegada més per fer aflorar una obra que havia quedat ofegada per l'allau de Sant Jordi al taulell de novetats. El veredicté es pot llegir com una doble aposta. El propòsit de situar una autora pràcticament desconeguda en el circuit de la literatura catalana serveix també per donar oxigen a una petita editorial de l'Empordà, Brau Edicions, que des de fa anys ha anat fent-se un petit espai en l'ecosistema editorial català. Doble premi, doncs. És també la constatació que el mapa editorial s'obre a les comarques de Girona, on en els últims anys han nascut segells tan interessants com Edicions Sidillà, Papers amb Accent, o Edicions de la Ela Geminada.

Per què li ha interessat explorar la relació fraternal? Per què la troba fecunda literàriament?

La relació de germans m'interessa molt perquè és una relació entre iguals, que obliga al pacte. No és una relació amb l'autoritat (els pares) ni amb els subordinats (els fills). Gairebé tothom té alguna idea formada sobre el concepte germans, basada en la seva pròpia experiència o en l'absència d'aquesta (sovint qui no té germans ho viu com una carència). És una relació que tu no pots escollir i que et ve donada, que pot ser-hi o no.^[SEP]Literàriament és un tema que ja s'havia tractat en novel·les tan diferents com *Els germans Karamazov* de Dostoievski, *Petites dones* de Louise May Alcott o *Beau geste* de Percival Christopher Wren des de distintes perspectives. Tenia ganes de parlar-ne perquè crec que té un gran potencial narratiu.

Si la seva novel·la fos una pel·lícula, es podria rodar amb un pressupost modest, perquè és molt d'interiors. És una novel·la de cambra. No sabem ben bé en quin lloc passa l'acció de la novel·la. S'imagina que és a l'Empordà?

No, no imagino que passi a l'Empordà. La novel·la té una localització urbana. Encara que no passi a cap ciutat concreta, hi ha algunes característiques clares: és una ciutat de costa, prou gran com perquè la gent no es conegui i els habitants puguin portar una vida anònima i sense massa lligams socials més enllà dels que obliguen la família i les relacions laborals.

Els tres protagonistes de la novel·la, els germans Ester i Joan i Raquel, esposa de Joan, tenen una rara relació de dependència, però cadascun a la seva manera viu encapsulat en un solipsisme que els aïlla. Tots tres busquen el mateix objectiu, que és aconseguir els cinc mil euros que deu el Joan, però la col·lisió entre tots tres al final és total.

La qüestió és que tots tres volen solucionar el problema, però estan segurs que no poden comptar amb els altres per fer-ho. La Raquel vol resoldre el problema personalment per reforçar la relació amb el seu home i no vol comptar amb els altres; l'Ester està convençuda que ni la cunyada ni el germà seran capaços de fer res de bo i que, per tant, la responsabilitat recau únicament en ella. Fins i tot en Joan, que passa gran part de la novel·la esperant que algú aporti alguna solució, decideix finalment actuar pel seu compte, convençut que cap de les altres dues serà capaç de fer-hi res. Un dels seus problemes és la incomunicació, la impossibilitat de treballar conjuntament. No obstant això, no són personatges insolidaris, ja que en cap moment les dues dones no es plantegen deixar l'home sol amb el seu problema.

El fet que els personatges visquin atrapats en les seves pròpies pors i maquinacions fa que el relat sigui molt especulatiu. És una novel·la d'especulació psicològica. Bona part de la novel·la passa en el cap dels personatges.

Això m'interessa molt, perquè sovint la major part de les coses que ens passen, passen dins les nostres ments. Vull dir que els esdeveniments són els que són, evidentment, però sovint nosaltres els recreem repetidament, els repensem, anticipem les possibilitats, ens capfiquem, ens torturem perquè no som capaços de pensar amb claredat, i no ho podem fer perquè tot allò que ens ha passat, la nostra visió del món, influeix i contamina les possibilitats de jutjar els esdeveniments amb objectivitat. Segons el nostre tarannà veiem les coses d'una manera o d'una altra i això condiciona la nostra manera d'actuar. Per aquesta raó, m'interessava molt explicar com funciona el cap dels personatges i perquè fan el que fan.

La seva novel·la està dividida en sis capítols, que corresponen als sis dies de què disposen els tres protagonistes per retornar els cinc mil euros que Joan ha perdut en una timba. La novel·la és força teatral, construïda en escenes molt dialogades, i encara ho és més si tenim present que vostè juga amb un recurs propi de la comèdia: fer que els personatges tinguin informació parcial sobre el que està passant i que, en canvi, el lector/espectador la tingui tota, o gairebé tota. Diria que la seva novel·la és dramàtica més que còmica, però està construïda amb recursos propis de la comèdia.

És cert, era molt important per a mi que els personatges només sabessin allò que podien saber i, en canvi, els lectors tinguessin tota la informació. Potser sí que és un recurs més propi de la comèdia perquè el fet de l'omnipresència de l'espectador/lector fa que s'anticipin els embolics que succeiran i que provocaran situacions còmiques, però crec que també és un recurs perfectament vàlid per a l'acció dramàtica i, en aquest cas, era imprescindible per al final, on cadascun dels personatges actua ignorant les decisions dels altres i on només l'espectador té tota la informació i pot veure el quadre global de la història.

I de fet, si hem de parlar del registre humorístic de la novel·la, diria que és més sarcàstica que còmica.

Sí, els personatges reserven poc espai per l'humor, fins i tot han passat la ironia i s'han endinsat en el sarcasme. Les seves visions desesperançades de la realitat no els permeten gaire alegries i tots opten per sortir-se'n com poden: l'Ester es decanta per un sarcasme moltes vegades sagnant, en Joan opta per un sarcasme més aviat desil·lusionat i, en el cas de la Raquel, l'opció és l'absència d'humor, aclaparada com està per la seva tristesa vital.

La novel·la conté grans dosis de diàleg. Vostè ha escrit teatre. Com l'ha influït això a l'hora de fer novel·la?

Penso que fer teatre, que m'apassiona, és també una extraordinària escola pels diàlegs de la novel·la. Quan escrius un relat i fas parlar els personatges, et pot semblar més o menys versemblant el que diuen, però quan escrius teatre i l'obra es porta a escena, sents els personatges parlar, la qual cosa és definitiva per veure si els diàlegs són creïbles o no. Un diàleg llegit et pot enganyar, però un diàleg escoltat no t'enganya. Si no és versemblant, es veu de seguida. L'ofici teatral m'ha servit molt per afinar l'oïda en els diàlegs, per fer-los més frescos, reals i convincents.

Ha organitzat amb uns companys un concurs de microrelats. La condició que poseu és que en el relat hi surti la paraula 'germà'.

Bé, no és un concurs, sinó més aviat una mostra. Amb uns amics un dia parlàvem que tothom té una experiència amb el concepte germà i que totes són diferents (tants caps, tants barrets). A algú se li va acudir donar veu als lectors perquè hi diguessin la seva sobre aquest concepte, que fessin una reflexió totalment lliure, basada en la seva experiència o inventada i el format microrelat anava molt bé a aquesta proposta. Penjar-los al web ens va semblar una bona iniciativa, així tothom podia veure el seu microrelat difós a través de la xarxa i alhora llegir els dels altres companys que també havien participat. De fet, la iniciativa ha tingut un gran èxit, hem rebut gairebé una quarantena de microrelats i els hem anat publicat al bloc vinculat a la pàgina de [facebook](#) de *Germans, gairebé bessons*. La gent els ha llegit, els ha compartit i els ha comentat.

***Germans, gairebé bessons* és la primera obra que Brau publica dins de la col·lecció de ficció contemporània. Dóna la casualitat que tu treballes a Brau Edicions, segell radicat a Figueres. Ens pots parlar d'aquest projecte editorial?**

Brau Edicions té una trajectòria de més d'una dècada però la seva especialitat és, sobretot, el patrimoni natural i cultural (guies de natura, flora i fauna, arquitectura tradicional, etc). A part d'una col·lecció de narrativa de viatges i alguna cosa d'infantil, no tenia cap línia de ficció en actiu, però sí ganes d'endegar-ne una. El fet que jo treballés a Brau Edicions i tingués un cert recorregut en ficció va facilitar que fos meua la primera novel·la de la col·lecció i que poguéssim treballar conjuntament amb tot l'equip a l'hora de definir-ne contingut, imatge, disseny, etc, una possibilitat que pocs autors tenen.

